

Kadernota 2013 - 2016

Inleiding

De werkgroep begrotingscyclus van de raad heeft ingestemd met een beperkte kadernota. In de kadernota gaan we dus niet uitgebreid meer in op de uitgangspunten voor de begroting voor de komende jaren. We beperken ons echt tot de hoofdlijnen. Deze uitgangspunten werken we uiteindelijk verder uit in de begroting 2013.

Het kabinet is demissionair en kan dus geen zekerheid meer geven over de mate van de bezuinigingen op de rijksbegroting. De fractievoorzitters van de VVD, CDA, D'66, GroenLinks, ChristenUnie en de minister van Financiën zijn het half mei 2012 in het "lente-akkoord" eens geworden over de besparingen van ruim € 12 miljard, die Nederland binnen de voorschriften voor de Europese begrotingsregels moet brengen. Het Centraal Planbureau (CPB) moet nog uitrekenen wat de gevolgen van dit akkoord zijn. De resultaten komen medio juni 2012 beschikbaar.

Transities Wet Werken naar vermogen, AWBZ-jeugdzorg en passend onderwijs

De Tweede Kamer heeft het besluit genomen over het controversieel verklaren van voorgenomen wetgeving. Die richten zich vooral op de voorgenomen transities in het sociale domein. Het controversieel verklaren van met name deze wetgeving betekent dat de Tweede Kamer niet stemt over wetsvoorstellen zolang er sprake is van een demissionair kabinet.

Uit de recent verschenen Voorjaarsnota van het kabinet blijkt dat zowel de Wet werk naar vermogen (Wwnv) als het voornemen om nog meer taken van de AWBZ over te hevelen naar de gemeente (Wmo) van de baan zijn. De aangekondigde besparing op het passend onderwijs wordt eveneens aangepast. Over de decentralisatie van de jeugdzorg is onduidelijkheid.

Verder is van belang, dat de zogenoemde huishoudtoets binnen de Wet Werk en Bijstand (Wwb) met terugwerkende kracht vanaf 1 januari is teruggedraaid. Wij wachten nog op een formele aanpassing van de wet. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) zal een claim voor de gemaakte kosten bij het ministerie neerleggen. Het resultaat daarvan wachten we af.

Algemene uitkering uit het Gemeentefonds

Met ingang van 2012 gaan de gemeenten weer "trap op, trap af" met de rijksoverheid over de ontwikkeling van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Ondanks de vele onduidelijkheden staat wel vast dat een verdere bezuiniging richting gemeenten voor de hand ligt. Deze ontwikkelingen afwachten is naar onze mening geen optie. Immers, stilstand is achteruitgang.

Wel is duidelijk dat de BAG (basisregistratie adressen en gebouwen) pas met ingang van 2014 gebruikt wordt voor het Gemeentefonds. De nieuwe telwijze kan gevolgen hebben voor de vaststelling van de gemeentelijke woningvoorraad. Een aantal woningcategorieën telt niet meer mee als maatstaf voor de vaststelling van de verdeling van het Gemeentefonds. De categorieën wooneenheden, recreatiewoningen en bijzondere woongebouwen komen te vervallen. De gevolgen door de invoering van de BAG vallen voor onze gemeente mee.

Ten tijde van de samenstelling van de nota was de junicirculaire over de ontwikkelingen van het Gemeentefonds nog niet ontvangen. In afwachting van deze circulaire gaan we er van uit dat de bezuinigingen op de algemene uitkering uitkomen op ca. € 400.000 met ingang van 2013.

Loonkosten

De VNG en de bonden hebben in april jl. een principeakkoord gesloten over de ontwikkeling van de lonen. De gemeenteambtenaren krijgen er per 1 januari 2012 1% en 1% per 1 april 2012 bij. Verder krijgen zij een eenmalige uitkering van, afhankelijk van de loonschaal, € 200 of € 400.

De loonstijging kost de gemeente ca. € 150.000. Compensatie in de algemene uitkering uit het Gemeentefonds komt er niet. De gevolgen van de CAO zijn opgenomen in de berekening van de loonkosten voor 2013. In de voorjaarsrapportage 2012 zijn deze bedragen al verwerkt.

Voor de jaren na 2012 gaan we er van uit dat de lonen bevroren worden en dat er geen verdere stijging van de loonkosten komt. In vergelijking met de primaire begroting 2012 is er sprake van een aanzienlijke daling van de loonkosten. In 2012 gingen we uit van € 8,9 miljoen. In 2013 komen de loonkosten ca. € 330.000 lager uit. De loonkosten ramen we op € 8,57 miljoen.

Wel blijven de medewerkers recht houden op hun jaarlijkse periodieken. Deze komen voor onze rekening. Deze lasten ramen we op € 40.000 in 2013 en loopt op naar € 130.000 in 2016.

Lastenverhogingen

Rente

Er staan in de komende jaren grote investeringen op het programma. Deze kunnen we niet meer financieren uit de eigen middelen of met kortlopende leningen. Zoals bekend is de rente op kort geld nog steeds zeer laag. Door de grote investeringen komen we boven de kasgeldlimiet uit en zijn we op grond van de Wet Fido gedwongen te consolideren. Dit betekent dat we "kort geld" omzetten in een langlopende geldlening.

De rente op een langlopende geldlening met een aflossingsverplichting in 25 jaar nu bedraagt ca. 3,25%. Uitgaande van een financieringsbehoefte van € 6,5 miljoen in 2013 (o.a. Brede School Ursem) en € 2,5 miljoen in 2014 (o.a. brandweerkazerne & begraafplaats De Goorn) stijgen de rentelasten. We verwachten dat de rentekosten stijgen naar ca. € 300.000 met ingang van 2015.

We kijken ook we naar andere vormen van financiering. Zo is een fixe lening aanmerkelijk goedkoper. Deze vorm geeft op dit moment een voordeel van ca. 1,3% op een langlopende lening.

Doorbelastingen

Grondbedrijf

De realisatie van de diverse bouwgrondexploitaties stagneert. Er is minder werk en dus kunnen we ook minder uren toerekenen aan deze exploitaties. In de jaarrekening 2011 en in de voorjaarsrapportage 2012 hebben wij u hierover ingelicht. Voor de jaren 2011 en 2012 willen we de niet toe te rekenen uren ten laste brengen van de reserve Grondbedrijf.

In 2011 zijn we gestart met het treffen van organisatorische maatregelen om te anticiperen op de nieuwe werkelijkheid. Zolang de economische omstandigheden niet verbeteren, zal de woningbouw niet aantrekken en stagneert deze ontwikkeling. Er is minder werk aan de diverse grondexploitaties waardoor we minder uren toerekenen.

Kapitaalwerken

Het vorenstaande geldt ook voor de kapitaalwerken. Het aantal en de omvang van de kapitaalwerken neemt in zijn totaliteit af. Daardoor kunnen we minder uren toertekenen aan deze kapitaalwerken.

Zoals we in de voorjaarsrapportage 2012 hebben aangegeven zijn de niet toe te rekenen uren ingezet voor andere projecten, zowel in de investerings sfeer als ten laste van de exploitatie. We noemen de Brede school Ursem, onderzoek Brede school Avenhorn, begraafplaats De Goorn, overdracht wegen Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, e.d.

Leges Wabo

Met de intrede van de Wabo in oktober 2010 kwam er ook een andere wijze van de berekening van de leges. Daarbij maakt de Wabo het mogelijk dat er meer vergunningvrij gerealiseerd kan worden. De inkomsten uit de leges stonden dus al onder druk. Daarbij komt nu ook dat er minder woningen worden gebouwd en verbouwd. We verwachten dat dit alles leidt tot een afname van de ontvangst van de leges Wabo van minimaal € 200.000. De leges dalen van € 675.000 naar € 475.000.

Overigens kijken we naar de kostendekkendheid van deze leges. Sinds de invoering van de Wabo is de wetgeving gewijzigd en dit geldt ook de gevolgde werkwijze die leidt tot de afgifte van de vergunning. Ook kijkt de rechter steeds vaker of er een degelijke onderbouwing is van de in rekening gebrachte leges Wabo en of deze in verhouding staan tot de dienstverlening van de gemeente.

Polderweijde

Op grond van de planning loopt deze bouwgrondexploitatie nog tot medio 2014. Omdat deze exploitatie in handen is van een projectontwikkelaar loopt de gemeente geen directe financiële risico's. Wel maken de inkomsten (exploitatiebijdrage) deel uit van de reguliere begroting.

Door de gewijzigde marktomstandigheden bouwt de ontwikkelaar in Polderweijde in een ander segment woningen. Op grond van de exploitatieovereenkomst krijgen we daardoor een lagere bijdrage per woning. We verwachten dat de inkomsten ca. € 50.000 per jaar afnemen naar € 100.000 in 2013.

Bezuinigingen

Bezuinigingen 2012

In 2012 hebben we ingezet op bezuinigingen en deze zijn voor het grootste deel gerealiseerd, o.a. op de loonkosten en de subsidies. Dit betekent echter ook dat we er nog niet zijn. Om een sluitende begroting te presenteren zijn aanvullende bezuinigingen nodig tot ruim € 800.000 in 2013 naar € 1.350.000 in 2016. In een overzicht hebben wij aangegeven hoe deze bedragen zijn samengesteld.

Zoals eerder gesteld vindt ons college het onverantwoord om een afwachtende houding aan te nemen. Immers, hierboven hebben wij voldoende redenen gemotiveerd om sowieso proactief te opereren. Om hier invulling aan te geven dragen wij het volgende pakket aan maatregelen aan:

Subsidies

Op de door de gemeente verstrekte subsidies verwachten we een aanvullende bezuiniging te kunnen realiseren van € 200.000 per jaar. In de komende maanden onderzoeken we welke subsidies daarvoor in aanmerking komen en voor hoeveel. De bibliotheek zal hier onderdeel van uitmaken. In de vergadering van de commissie Burger & Bestuur van 3 september a.s. komen we met nadere voorstellen.

Organisatiestructuur

Het college heeft in mei jl. een "voorgenomen" besluit genomen om de bestaande organisatiestructuur te wijzigen. Dit voorgenomen besluit is voorgelegd aan het Georganiseerd Overleg dat hierover op 4 juni 2012 een eerste bespreking had. Omdat het hier gaat om een aanpassing van de hoofdstructuur hebben de bondsleden instemmingsrecht.

De aanpassing komt er in het kort op neer dat we over willen gaan van een sectorenmodel naar een directiemodel. Het voornemen is om de bestaande managementlaag van sectorhoofden te laten

vervallen en hiervoor in de plaats een tweehoofdige directie (inclusief gemeentesecretaris) aan te stellen. Deze directie zal dan rechtstreeks de afdelingshoofden aansturen.

Ook het aantal afdelingen willen we inperken. Dit zal gefaseerd verlopen. Op korte termijn willen we taken van de afdelingen FaZa, I&A en Bestuurszaken onder één nieuwe afdeling "Ondersteuning" brengen. Op termijn is het voornemen om de afdelingen Welzijn en Sociale Zaken te integreren tot één afdeling. Het aantal afdelingshoofden zal hierdoor afnemen met in ieder geval twee.

Met de organisatieaanpassing maken we adequaat gebruik van de bestaande kwaliteiten in de organisatie. Bijkomend voordeel is dat de organisatieaanpassing een forse financiële besparing kent van circa € 180.000,-. Naast de al gerealiseerde bezuiniging op de loonsom schieten we hiermee over de eerder overeengekomen taakstelling heen.

Woningbedrijf

Het gemeentelijke woningbedrijf levert elk jaar een batig exploitatiesaldo. De algemene (bedrijfs)reserve woningbedrijf zit op het vastgestelde maximum van € 5 miljoen. Het meerdere brengen we over naar de reserve volkshuisvesting. Op 1 januari 2012 zat daar € 5,6 miljoen in.

Op grond van de meerjarenbegroting van het woningbedrijf stijgt de verwachte winst (zonder verkoop van woningen) van € 250.000 in 2012 naar € 310.000 in 2015. Een deel van deze winst willen wij gebruiken voor de dekking van de lasten in de exploitatie. We brengen daardoor minder winst naar de reserve woningbedrijf. We denken aan € 200.000 per jaar.

Om de bijdrage van het woningbedrijf aan de exploitatie te dekken overwegen we de huren de komende jaren extra te verhogen met 1%. Globaal levert dit € 43.000 per jaar op. We zijn hierbij wel afhankelijk van de wettelijke mogelijkheden.

Overige mogelijkheden

Daarnaast inventariseren we nog mogelijkheden tot bezuiniging op andere onderdelen in de begroting. We denken dan aan het onderhoud van kapitaalgoederen (wegen, bedrijfsmiddelen, gebouwen, e.d.) en een mogelijke (verdere) verhoging van de inkomsten voor de door ons verstrekte dienstverlening. Voorwaarde daarbij is wel dat een degelijke onderbouwing deze verhoging rechtvaardigt.

In de afgelopen jaren hebben we voor ca. € 1,5 miljoen geïnvesteerd in duurzaamheid, o.a. via het stimuleringsfonds woningen (startersleningen) en de ondersteuning van duurzaamheidsmaatregelen. Deze ondersteuning gebeurt op basis van revolving funds. De ontvangen rente en aflossing van leningen wordt weer ingezet voor nieuwe leningen. De verstrekte leningen worden binnen maximaal 10 jaar afgelost. We overwegen de uitvoering van de regeling te beëindigen en de ontvangen aflossingen naar de gemeente te laten terugvloeien. De eerste jaren zal dit nog niet veel opleveren. We verwachten dat over vier á vijf jaar de aflossing in de papieren zal lopen.

Tarieven OZB

Gezien de mate waarin we moeten bezuinigen denken we dat we er niet aan ontkomen om het tarief voor de onroerend zaakbelastingen te moeten verhogen. In de algemene uitkering krijgen we een korting wegens de inkomsten uit de OZB van bijna € 2,5 miljoen. We ontvangen ruim € 1,3 miljoen aan OZB. We leggen er dus jaarlijks ca. € 1,2 miljoen op toe. Een jaarlijkse stijging van het tarief met 10% geeft een verhoging van de inkomsten van € 135.000 in 2013 oplopend naar € 626.000 in 2016.

Grondposities

In de Kadernota van vorig jaar melden wij u dat de stagnatie op de woningmarkt en de

demografische vooruitzichten een belangrijke rol spelen in de geplande ontwikkeling van ons woningbouwprogramma en daarmee samenhangende grondexploitaties. Op basis van de geactualiseerde prognoses hebben we de geraamde inkomsten voor de komende jaren bijgesteld tot een bedrag van € 7,3 miljoen.

Ook hebben wij onderzocht welke risico's de gemeente loopt met (agrarische) gronden die in bezit zijn en waarop het geplande programma geen doorgang vindt. Wij komen tot de conclusie dat als gevolg van de herziening van de plannen in het centrumgebied Ursem (sport en brede school) de gronden Koelemeij, gelegen aan de westzijde van Ursem (voorlopig) niet voor woningbouw aangewend kunnen worden. Wel willen wij nader onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om deze gronden te bestemmen voor de vestiging van enkele landgoederen in combinatie met extensieve vormen van recreatie. Voor zover er binnen de kern Ursem woningbouwplannen ontwikkeld kunnen worden, willen wij – voor reguliere woningbouw en eventuele 'ruimte voor ruimte-projecten' - ons concentreren op de oostzijde van het dorp (plan De Tuinen) met ontsluiting op De Leet.

In dat kader is ons voorstel om de boekwaarde van de gronden Koelemeij bij de jaarrekening 2012 af te ramen tot agrarische waarde (van € 15 naar € 5 per m²) en het verlies (€ 1,9 miljoen) ten laste te brengen van de reserve Grondbedrijf.

Reservepositie

Jaarlijks onttrekken we een fors bedrag uit de reserves. Dit doen we voor de dekking van o.a. de kosten van onderhoud van de wegen en speelvoorzieningen, de kapitaallasten van investeringen in de automatisering, kosten van handhaving campings en uitvoering baggerplan. De onttrekking uit de reserves belooft bijna € 1 miljoen in 2013 en daalt naar € 650.000 in 2015. Daarnaast zijn er nog, indien nodig, onttrekkingen uit het Vereveningsfonds OZB voor een sluitende begroting en de Reserve Wmo voor egalisatie van de uitgaven Wmo.

Op zich kan dit, maar dan moeten de reserves wel op peil blijven. Blijft de voeding van de reserves grotendeels achterwege dan neemt het saldo daarvan snel af. Dit betreft dan vooral de reserves dorpsuitleg, nieuwe investeringen en automatisering. Op dit moment hebben we in ieder geval nog een aantal jaren voldoende saldo in de genoemde reserves.

Gebruik reserves

In de afgelopen jaren hebben wij steeds een bijdrage uit het Vereveningsfonds OZB aan de exploitatie toegevoegd om de daling van de inkomsten uit de OZB uit de voormalige gemeente Obdam te compenseren. Het gebruik van reserves om een sluitende begroting te presenteren, vinden wij in principe geen optie. Incidenteel is het gebruik mogelijk, maar naar de toekomst is een sluitende begroting een "must".

Financieel perspectief

Zoals al eerder in deze kadernota is opgenomen, verkeren we op dit moment in onzekere tijden. Wat de gevolgen van de bezuinigingen voor de algemene uitkering uit het Gemeentefonds zijn is niet bekend. In de junicirculaire 2012 verwachten we meer duidelijkheid. Ten tijde van de samenstelling van deze nota was die nog niet gepubliceerd. Welke voorgenomen wetgeving gaat door? Wat zijn de gevolgen daarvan? Hoeveel compensatie krijgt de gemeente bij decentralisatie van taken?

In de bijlage hebben wij geprobeerd de mogelijke financiële gevolgen op een rij te zetten. Uitgangspunt daarbij is de meerjarenraming, zoals deze is opgenomen in de programmabegroting 2012 voor de jaren 2013 tot en met 2015. Het jaar 2016 is een extrapolatie van 2015. In de bijlage hebben wij opgenomen welke lasten we nog kunnen verwachten, welke bezuinigingen er inmiddels zijn gerealiseerd en welke mogelijke oplossingen er zijn om het te verwachten tekort te (kunnen)

compenseren. Ons uitgangspunt is en blijft dat we een sluitende begroting 2013 en een sluitend meerjarenperspectief voor de jaren 2014 tot en met 2016 realiseren.

In de programmabegroting 2013 en het perspectief voor 2014 tot en met 2016 werken we, als u hiermee instemt, deze uitgangspunten nader uit. De programmabegroting 2013 wordt behandeld in de raadsvergadering van 5 november 2012.

De Goorn, juni 2012.

Burgemeester en wethouders van Koggenland.

Meerjarenperspectief 2013 - 2016					
Omschrijving		2013	2014	2015	2016
bezuinigingen:					
"Stofkam" 2011 excl. verlaging loonkosten	in begroting	€ 325.400	€ 325.400	€ 325.400	€ 325.400
bezuinigingen uit raad november 2011:					
- aanpassing dekking onderhoud wegen	in begroting	€ 250.000	€ 100.000	€ 250.000	€ 250.000
- bezuiniging subsidies	in begroting	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000
- aanpassing leges burgerzaken		€ 32.000	€ 32.000	€ 32.000	€ 32.000
- aanpassing loonkosten	in begroting	€ 200.000	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000
- aanpassing bijdrage gemeensch. regelingen		€ 55.000	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000
Totaal bezuinigingen		€ 437.000	€ 557.000	€ 557.000	€ 557.000
budgettaire ruimte begroting:					
voordelig resultaat		€ 399.922	€ 500.598		
nadelig resultaat				€ 26.306	€ 26.306
lasten meerjaren investeringsoverzicht:					
nieuw beleid		€ 228.300	€ 228.300	€ 228.300	€ 228.300
bestaand beleid en onderhoud		€ 114.735	€ 143.275	€ 162.885	€ 162.885
saldo begroting:					
voordelig saldo		€ 56.887	€ 129.023		
nadelig saldo				€ 417.491	€ 417.491
nog te verwachten lasten:					
rentelasten financieringsbehoefte		€ 100.000	€ 160.000	€ 180.000	€ 180.000
aanvullende korting uitkering gemeentefonds		€ 400.000	€ 400.000	€ 400.000	€ 400.000
doorbelasting uren grondbedrijf/kapitaalwerken		€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000
lagere bijdrage uit "Poldeweijsde"		€ 50.000	€ 50.000	€ -	€ -
vervallen compensatie stijging loonkosten gem.fonds		€ 88.500	€ 88.500	€ 88.500	€ 88.500
vermindering opbrengst Wabo		€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000
stijging loonsom door periodieken		€ 40.000	€ 75.000	€ 105.000	€ 130.000
		€ 1.178.500	€ 1.273.500	€ 1.273.500	€ 1.298.500
aanvullende bezuinigingen:					
aanvullende bezuiniging subsidies		€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000
verlaging subsidie bibliotheekwerk		€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000
verlaging loonsom niet-opvullen vacatures		€ 25.000	€ 75.000	€ 125.000	€ 150.000
verhoging inhuur van derden		€ 50.000-	€ 50.000-	€ 50.000-	€ 50.000-
		€ 155.000	€ 205.000	€ 255.000	€ 280.000
gerealiseerde bezuiniging:					
bezuiniging loonkosten boven taakstelling		€ 134.000	€ 34.000	€ 34.000	€ 34.000
mogelijke oplossingen:					
aanvullende bezuiniging subsidies		€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000
verhoging tarieven OZB met 10% per jaar		€ 135.000	€ 283.500	€ 446.750	€ 626.435
aanpassingen organisatiestructuur		€ 180.000	€ 180.000	€ 180.000	€ 180.000
inkomsten uit woningbedrijf		€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000
bezuiniging onderhoud kapitaalgoederen		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
verhoging overige inkomsten dienstverlening		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
		€ 715.000	€ 863.500	€ 1.026.750	€ 1.206.435

Omschrijving	2013	2014	2015	2016
samenvatting:				
saldo begroting & uitgangspunt	€ 56.887	€ 129.023	€ 417.491-	€ 417.491-
bezuinigingen raad november 2011	€ 87.000	€ 107.000	€ 107.000	€ 107.000
nog te verwachten lasten	€ 1.178.500-	€ 1.273.500-	€ 1.273.500-	€ 1.298.500-
aanvullende bezuinigingen	€ 155.000	€ 205.000	€ 255.000	€ 280.000
gerealiseerde bezuiniging	€ 134.000	€ 34.000	€ 34.000	€ 34.000
mogelijke oplossingen	€ 715.000	€ 863.500	€ 1.026.750	€ 1.206.435
saldo voordelig		€ 65.023		
saldo nadelig	€ 30.613-		€ 268.241-	€ 88.556-
Bijdrage Vereveningsfonds OZB	€ 30.613	€ -	€ -	€ -
saldo voordelig	€ -	€ 65.023		
saldo nadelig			€ 268.241-	€ 88.556-